

ODPOWIEDŹ NA PETYCJĘ

Szanowna Pani,

dziękujemy za Pani petycję zawierającą wniosek o podjęcie działań w zakresie weryfikacji pobierania przez podmioty lecznicze opłat za udostępnianie dokumentacji medycznej pacjentowi, przekazaną Rzecznikowi wedle właściwości przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Prawo do dokumentacji medycznej jest jednym z podstawowych praw pacjenta, natomiast Rzecznik Praw Pacjenta zajmuje się ochroną tych praw [1]. Poniżej znajdują się szczegółowe informacje stanowiące odpowiedź na zagadnienia poruszane przez Panią w petycji.

Prawo pacjenta do dostępu do dokumentacji medycznej – informacje ogólne

Pacjent ma prawo do dostępu do dokumentacji medycznej dotyczącej jego stanu zdrowia oraz udzielonych mu świadczeń zdrowotnych [2]. Podmiot udzielający świadczeń (np. przychodnia, szpital) udostępnia dokumentację medyczną pacjentowi, jego przedstawicielowi ustawowemu lub osobie upoważnionej przez pacjenta na ich wniosek [3]. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych powinien umożliwić składanie wniosków o udostępnienie dokumentacji medycznej w każdej formie, nie tylko pisemnej, w tym również w formie ustnej bądź za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Podmiot leczniczy ma obowiązek udostępnić dokumentację medyczną bez zbędnej zwłoki, czyli tak szybko, jak to będzie możliwe [4].

Dokumentacja medyczna może być udostępniona w następujących formach:

- 1) do wglądu, w tym także do baz danych w zakresie ochrony zdrowia, w miejscu udzielania świadczeń zdrowotnych, z wyłączeniem medycznych czynności ratunkowych, albo w siedzibie podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, z zapewnieniem pacjentowi lub innym uprawnionym organom lub podmiotom możliwości sporządzenia notatek lub zdjęć;
- 2) przez wydanie oryginału za potwierdzeniem odbioru i z zastrzeżeniem zwrotu po wykorzystaniu na żądanie organów władzy publicznej albo sądów powszechnych; w przypadku gdy zwłoka w wydaniu dokumentacji mogłaby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia pacjenta;
- 3) przez sporządzenie jej wyciągu, odpisu, kopii lub wydruku;
- 4) za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej;
- 5) na informatycznym nośniku danych [5].

Na podmiocie leczniczym spoczywa obowiązek udostępnienia dokumentacji medycznej na wniosek pacjenta oraz w formie przez niego żądanej [6]. W przypadku gdy udostępnienie dokumentacji nie jest możliwe, odmowę przekazuje się w postaci elektronicznej albo papierowej. W każdym przypadku wymagane jest podanie przyczyny odmowy [7].

Opłaty za udostępnienie dokumentacji medycznej

Za udostępnienie dokumentacji medycznej przez sporządzenie m.in. jej wyciągu, odpisu lub kopii podmiot leczniczy może pobierać opłatę w wysokości określonej w obowiązujących przepisach [8].

Przedmiotowa opłata nie jest pobierana m.in. w przypadku udostępnienia dokumentacji medycznej pacjentowi albo jego przedstawicielowi ustawowemu po raz pierwszy w żądanym zakresie w wyżej wyszczególniony sposób [9].

Opłata za udostępnienie kopii dokumentacji medycznej potwierdzonej „za zgodność z oryginałem”

Maksymalne kwoty, jakie podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych może pobrać za udostępnienie dokumentacji medycznej, w zależności od formy udostępnienia wybranej przez pacjenta, zostały określone w art. 28 ust. 4 pkt 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta i są one powiązane z wartością przeciętnego wynagrodzenia, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Opłata za udostępnienie kopii dokumentacji medycznej potwierdzonej „za zgodność z oryginałem” nie może przewyższać maksymalnej kwoty ustalonej na podstawie ww. przepisu. Zdarza się, że podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych pobierają dodatkowe opłaty za uwierzytelnienie kopii dokumentacji medycznej. Jest to jednak działanie pozbawione podstawy prawnej. Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Zdrowia¹: „Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta nie reguluje kwestii poświadczenia za zgodność z oryginałem, które może dotyczyć zarówno kopii, jak i odpisu. W związku z powyższym, kopię dokumentacji medycznej potwierdzonej za zgodność z oryginałem nadal należy traktować jako kopię”. W tym temacie wypowiedział się także Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 31 stycznia 2018 r. (sygn. akt VII SA/Wa 2720/17): „Poświadczenie za zgodność z oryginałem kopii dokumentacji medycznej, nie zmienia jej charakteru, bowiem w świetle zapisów ustawy, może być ona traktowana wyłącznie jako kopia. W ustawie nie przewidziano bowiem kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem (...) w konsekwencji skarżący nie był uprawniony do pobierania opłat wyższych niż maksymalna kwota określona w art. 28 ust. 4 pkt 2 ustawy”.

Pobieranie opłat związanych z przygotowaniem lub wysyłką dokumentacji medycznej

Podmiot leczniczy ma prawo do pobrania opłaty za wysyłkę udostępnionej dokumentacji medycznej. Niedopuszczalne jest jednak pobieranie dodatkowych opłat² za przygotowanie dokumentacji medycznej do udostępnienia, w tym do jej wysyłki. Jeżeli podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych pobiera opłatę za wysyłkę dokumentacji medycznej powinien tą opłatę odpowiednio obliczyć. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych nie może do opłat za udostępnienie dokumentacji medycznej, ustalanych na podstawie ustawy, doliczać dodatkowych kosztów związanych na przykład z przygotowaniem dokumentacji do wysyłki lub za „czynności administracyjne”. Również w przypadku udostępniania dokumentacji medycznej osobom upoważnionym przez pacjenta, w tym

¹ znak MZ-OZZ-024-31825-1/AWI/13 z dnia 17 maja 2013 r.

² tzw. „manipulacyjnych” lub za „czynności administracyjne”.

ubezpieczycielom, stawka maksymalna musi pozostać zachowana – bez doliczania dodatkowych kosztów. Jeśli zaś chodzi o koszty wysyłki dokumentacji należy przytoczyć wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego (z dnia 4 grudnia 2018 r., sygn. akt. II OSK 3024/18): „Opłaty publiczne pobierane są zawsze w związku z określonym, konkretnym działaniem organów państwa (samorządu terytorialnego). Jeżeli opłata pobierana jest w wysokości usługi – może zawierać pewne cechy ceny, jeżeli zaś jest świadczeniem pobieranym w wysokości znacznie wyższej niż wartość faktycznie świadczonej usługi – nabywa cechy podatku (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 stycznia 2006 r. U6/04, DTK – A 2006/1/3). Wymaga to zachowania formy ustawowej regulacji. Ustalenie wysokości opłaty za udostępnienie dokumentacji medycznej może uwzględniać tylko wysokość kosztów poniesionych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych. Nie może zatem naruszać zasady ekwiwalentności.

Pobieranie opłaty za przesyłkę dokumentacji medycznej pocztą nie może przekraczać poniesionej opłaty ustalonej przez operatora pocztowego. Pobieranie wyższej opłaty jest działaniem bezprawnym”. Podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych mogą zatem pobierać opłaty za wysłanie dokumentacji medycznej, lecz naliczona kwota musi być zindywidualizowana oraz ekwiwalentna do poniesionych kosztów.

Działania podejmowane przez Rzecznika Praw Pacjenta w zakresie ochrony prawa pacjenta do dokumentacji medycznej

Odnosząc się do treści Pani petycji zapewniamy Panią, że Rzecznik Praw Pacjenta podejmuje na co dzień szereg działań, mających na celu ochronę prawa pacjenta do dostępu do jego dokumentacji medycznej, w tym także zajmuje się weryfikacją kwestii pobierania opłat za udostępnienie dokumentacji medycznej. Organ na bieżąco przyjmuje sygnały od pacjentów oraz od innych osób i instytucji, wskazujące na możliwość wystąpienia nieprawidłowości w ww. zakresie i poddaje je szczegółowej analizie. Sygnały takie są przyjmowane przez Rzecznika zarówno drogą telefoniczną za pośrednictwem Telefonicznej Informacji Pacjenta, drogą mailową (wnioski kierowane na adres: kancelaria@rpp.gov.pl), a także tradycyjną drogą pisemną lub poprzez ePUAP. Każda osoba ma prawo przekazania organowi takiego sygnału. Organ śledzi także doniesienia medialne w zakresie przestrzegania praw pacjenta, dlatego podejmuje nierzadko działania w ww. sprawach z własnej inicjatywy. Rzecznik na bieżąco analizuje te zgłoszenia, w uzasadnionych przypadkach kieruje wystąpienia do podmiotów leczniczych o wyjaśnienia w sprawie [10], a także wszczyna odpowiednio postępowania wyjaśniające [11] w sytuacji uprawdopodobnienia naruszenia prawa pacjenta w sprawach indywidualnych związanych m.in. z bezpodstawnym pobraniem opłaty od pacjenta za udostępnienie dokumentacji medycznej po raz pierwszy, czy też w sytuacji pobrania opłat zawyżonych. Dodatkowo, organ wszczyna postępowania w przedmiocie stosowania przez podmioty lecznicze praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjenta [12], gdy zachodzi prawdopodobieństwo, że praktyka stosowana przez dany podmiot może naruszać prawo szerszej grupy pacjentów, a nie dotyczy jedynie indywidualnego pacjenta. W sytuacji stwierdzenia wystąpienia nieprawidłowości, organ wzywa do zaprzestania stosowania kwestionowanej praktyki, a w razie konieczności również do podjęcia działań niezbędnych do usunięcia skutków naruszenia zbiorowych praw pacjentów [13]; niewykonanie decyzji Rzecznika Praw Pacjenta może skutkować nałożeniem kary pieniężnej do 500 tys. zł.

W sytuacji jeśli posiada Pani informacje odnośnie do stosowania przez konkretne podmioty lecznicze praktyk polegających na bezpodstawnym pobieraniu od pacjentów lub osób upoważnionych przez pacjenta opłat za udostępnienie dokumentacji medycznej pacjenta, uprzejmie prosimy o przekazanie nam takiego zgłoszenia. Organ każdorazowo zajmie się analizą przekazanego sygnału i w razie stwierdzenia nieprawidłowości, podejmie stosowne działania w zakresie posiadanych kompetencji ustawowych.

W celu wdrażania w podmiotach leczniczych właściwych zasad udostępniania dokumentacji medycznej Rzecznik Praw Pacjenta wydał nadto objaśnienia prawne dotyczące tej tematyki. Są one dostępne pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/rpp/objasnienia-prawne>

Dodatkowe informacje

Jeżeli będzie miała Pani wątpliwości co do treści tego pisma, prosimy o kontakt za pośrednictwem adresu kancelaria@rpp.gov.pl, ePUAP-u lub adresu korespondencyjnego: Biuro Rzecznika Praw Pacjenta, ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa. W treści pisma proszę powołać się na znak sprawy (zob. nagłówek pisma).

Informacje o prawach pacjenta może Pani również uzyskać pod numerem 800 190 590.

Podstawa prawna

- [1] art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2022 r. poz. 1876), zgodnie z którym: „Rzecznik jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów określonych w niniejszej ustawie oraz w przepisach odrębnych”
- [2] Art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [3] Art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [4] § 70 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. z 2022 r. poz. 1304).
- [5] art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [6] art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [7] § 71 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (Dz.U. z 2022 r. poz. 1304).
- [8] art. 28 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [9] art. 28 ust. 2a ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [10] Art. 47 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [11] art. 51 pkt 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [12] art. 62 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.
- [13] art. 64 ust. 1-4 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Z poważaniem

Jarosław Fiks

Dyrektor Generalny

Podpisano elektronicznie

Załącznik: klauzula informacyjna.